

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

הרב יצחק בירך דסקל

לקבלת הגליון במייל: טל: 052-7611435 | y.b.daskal@gmail.com

בס"ד, גליון רפ, חג השבועות, תשע"ח

בית דין צדק "בינת המשפט" בני ברק

לארץ ישראל, או שכתב זאת לסיבה אחרת, ובאמת הוא שאול ללא זמן, ויכול בכל זמן שירצה ליטלו.

[אבל מה שכתב המחבר (שם, סעיף ו), שאם השאיל לו כלי "בטובו" הרי הוא שאול לו לעולם, עד שיכלה, אינו שייך לנידון דידן כלל וכלל, כיון שלא אמר לו לשון "בטובו", או "בטובך", ולא עשו שום קנין כזה].

העולה מזה: המשאיל לסתם, יכול תמיד ליטול את החפץ המושאל. השאיל לזמן, אינו יכול ליטול עד לזמן שהשאיל. הספק בנידון, אם זה שכתב שכשיעלה לארץ ישראל יטול את הספר, האם הכונה שמשאיל לזמן.

ראיות שהשאיל בסתם ללא זמן

ונראה דיש להוכיח שכונת המשאיל היתה להשאיל בסתם ולא לזמן עד שיעלה לארץ ישראל. דהנה, כשם שהרב שאל את ספר התורה, שאל בעל ספר התורה את בית הכנסת לספר תורה. ושאילת בית הכנסת, בודאי ללא זמן, שהרי לא התנו ביניהם זמן לשאילת המקום, לפיכך, אם הרב היה רוצה להפסיק את שאלת המקום, ולתבוע מבעל הספר תורה להוציא את ספר התורה, היה יכול לעשות זאת בכל עת, שהרי השאיל לו את המקום בסתם.

לאור זאת, לא מסתבר שבעל הספר תורה השאיל את ספר התורה לזמן, ושאל את המקום שלא לזמן, ותמיד תהיה יד הרב על העליונה, ואין דרך בני אדם לעשות כן.

זאת ועוד, לשון ההסכם משמע כן, שלא כתבו בהסכם שמשאיל להרב את ספר התורה עד שיעלה לארץ ישראל, אבל כתב בתחילה שהספר שאול בסתם, אלא שבסוף ההסכם כתב שיקח עמו את ספר התורה כשיעלה לארץ ישראל. כל זה מורה שלא התכוון להשאיל עד שיעלה לארץ ישראל.

העולה מזה: הרב יכול לתבוע מבעל הספר תורה להוציא בכל עת, כי שאילת המקום ללא זמן, לכן לא מסתבר ששאלת הספר התורה היתה לזמן, ותהיה תמיד ידו על התחתונה, וגם לשון ההסכם משמע שהשאיל בסתם.

בדין השאיל ספר תורה ללא זמן

ובו יבואר: א. דין שואל סתם, או שואל לזמן. ב. אמר שיטול כשיעלה לארץ ישראל, האם לשון זה מוכיח שהשאיל לזמן. ג. השאיל ספר תורה, האם יכול להוציא בכל רגע. ד. בית כנסת שמשלם ביטוח, האם יכול המשאיל להוציא בכל עת.

הנידון

"אני גר בארצות הברית. לפני עשרים שנה כתבתי ספר תורה לעילוי נשמת אבי מורי ז"ל, והכנסתי אותו לבית הכנסת שם אני מתפלל. לפני שהכנסתי את הספר תורה, עשיתי הסכם בכתב עם רב בית הכנסת, ובו נכתב: א. שהספר תורה מושאל ולא במתנה. ב. שהרב יעשה ביטוח לספר תורה, וישלם את הוצאות הביטוח. ג. שאם אעלה לארץ ישראל, אקח עמי את ספר התורה".

"לפני כמה חודשים החלטתי לעבור להתפלל לבית כנסת אחר, וברצוני ליטול את ספר התורה לבית הכנסת בו אני מתפלל כיום. הרב טוען, שבתנאי ההסכם כתוב "שאם אעלה לארץ ישראל, אקח עמי את ספר התורה", משמע, שאם שעד אז יהיה הספר תורה מושאל לבית הכנסת של הרב. מי צודק בטענתו".

תשובה

אתה יכול ליטול את ספר התורה אתך.

ביאור התשובה

ביאור צדדי הספק

פסק המחבר (חושן משפט שמא, א) "השואל מחבירו כלי או בהמה סתם, הרי המשאיל תובעו בכל עת שירצה. שאלו לזמן קצוב, כיון שמשך וזכה בו, אין הבעלים יכולים להחזירו מתחת ידו עד סוף ימי השאלה" ע"כ. הנה מבואר, שהשואל סתם, יכול תמיד ליטול בכל זמן שירצה את החפץ השואל, אבל אם השאיל לזמן, הרי החפץ שאול לשואל עד הזמן.

ולפי זה יש להסתפק בנידון דידן, האם זה שכתב בהסכם שיטול את הספר כשיעלה לארץ ישראל, משמעו, שמשאיל לזמן עד שיעלה לארץ ישראל, ולפי זה אינו יכול ליטול את הספר תורה עד שיעלה

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

דינים העולים

א. המשאיל לסתם, יכול תמיד ליטול את החפץ המושאל. השאיל לזמן, אינו יכול ליטול עד לזמן שהשאיל. הספק בנידון, אם זה שכתב שכשיעלה לארץ ישראל יטול את הספר, האם הכונה שמשאיל לזמן.

ב. הרב יכול לתבוע מבעל הספר תורה להוציאו בכל עת, כי שאילת המקום ללא זמן, לכן לא מסתבר ששאלת הספר התורה היתה לזמן, ותהיה תמיד ידו על התחתונה, וגם לשון ההסכם משמע שהשאיל בסתם.

ג. המשאיל ספר תורה לבית הכנסת בסתם, יכול ליטול את הספר תורה, אפילו שאין להם ספר תורה אחר. אבל אם בית הכנסת משלם ביטוח שנתי, שכור להם הספר תורה לשנת הביטוח, ואינו יכול להוציאו באמצע השנה. אבל אם התנה שכשיעלה לארץ ישראל יטול את הספר תורה, יכול ליטול באמצע שנת הביטוח, וישלם לבית הכנסת את הוצאות הביטוח לפי הזמן שנטלו.

האם יכול ליטול מיד את ספר התורה

לאור המבואר צריך טעם, מדוע באמת כתב בהסכם שיקח עמו את ספר התורה כשיעלה לארץ ישראל, והרי שואל יכול תמיד ליטול את החפץ השאול. ונראה לעניות דעתי בזה, דהנה יש לחקור, במשאיל ספר תורה לבית הכנסת ורוצה ליטלו, האם יש לו להמתין איזה זמן עד שיביאו ספר תורה אחר, או שיכול ליטול מתי שירצה. ונראה, דמעיקר הדין אינו מחוייב להמתין.

אבל בנידון דידן אינו יכול ליטול מיד, שהרי הרב התחייב לשלם ביטוח, ותשלום הביטוח השנתי ששילם הרב הוא שכירות, ששוכר את הספר לזמן לשנת הביטוח, ואפילו אם רוצה המשאיל לשלם להרב את תשלום הביטוח ולהוציא את הספר תורה באמצע השנה, אינו יכול לכופו על זה, שכבר קנה הרב את הספר תורה לשכירות עד לסוף שנת הביטוח, וזה נראה פשוט.

ועל פי זה נראה, שזה באמת משמעות הלשון שכתב בהסכם, שכשיעלה לארץ ישראל יטלו עמו, דהיינו אפילו באמצע השנה, ואינו חייב להניחו עד סוף השנה, שכידוע ספר תורה אינו נשלח בסתם אלא צריך ליטלו ביד, לכן התנה מפורש, שכשאעלה לארץ ישראל אטלו עמו. וזה הנראה בביאור הסכם זה.

העולה מזה: המשאיל ספר תורה לבית הכנסת בסתם, יכול ליטול את הספר תורה, אפילו שאין להם ספר תורה אחר. אבל אם בית הכנסת משלם ביטוח שנתי, שכור להם הספר תורה לשנת הביטוח, ואינו יכול להוציאו באמצע השנה. אבל אם התנה שכשיעלה לארץ ישראל יטול את הספר תורה, יכול ליטול באמצע שנת הביטוח, וישלם לבית הכנסת את הוצאות הביטוח לפי הזמן שנטלו.

גליונות משך חכמה וגליונות איש חסד היה

מלבד גליון בינת המשפט, אנו מפרסמים בכל שבוע גליון עם ביאור על המשך חכמה, וכן גליון עם סיפורים מדהימים של איש החסד.

לקבלת הגליונות חינם: y.b.daskal@gmail.com